

Renowator zabytków architektury

711103

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

ZADANIA I CZYNNOŚCI

Renowator zabytków architektury zajmuje się odnawianiem dzieł sztuki i architektury, wykonuje więc czynności służące zabezpieczeniu i zapewnieniu dziełu sztuki trwania. W swojej pracy ma on do czynienia z obiektami wykonanymi z różnych materiałów, np. cegły, ceramiki, betonu, gipsu, kamienia, metalu, drewna lub szkła. W ramach swoich zadań renowator może zajmować się odtwarzaniem brakujących bądź zniszczonych części obiektu poddawanego renowacji. Ponadto prace renowacyjne mogą mieć bardzo różny charakter, od związanych z zajęciami artystycznymi-manualnymi (np. rzeźbieniem, malowaniem, odlewaniem) po czynności porządkowe i typowo remontowo-budowlane.

Głównym zadaniem osoby pracującej na stanowisku renowatora zabytków architektury jest wykonywanie czynności przewidzianych w programie zadań renowacyjnych lub konserwatorskich. Renowator zabytków architektury prowadzi prace naprawcze w ścisłej konsultacji i pod nadzorem przełożonych. Czynności wykonywane są na różnych obiektach, np. budynkach, pomnikach, fontannach, mostach, jak również w pracowniach rzemieślniczych, gdzie najczęściej konserwuje się zagrożone zniszczeniem elementy obiektów lub odtwarza się je w całości.

Zadania zawodowe renowatora mogą obejmować przygotowywanie i zabezpieczanie obiektu lub jego elementów poprzez zakładanie kotwiczeń i siatek ochronnych. Renowator może zajmować się czyszczeniem i myciem obiektu przy użyciu różnych technik i narzędzi, a także dezynfekcją obiektu z zastosowaniem różnych substancji grzybobójczych i konserwujących. Praca renowatora zabytków może polegać także na wzmacnianiu obiektu poprzez stosowanie odpowiednich impregnatów lub mas epoksydowych. Renowator w ramach swoich zadań może również odtwarzać i malować (scalać kolorystycznie) ubytki obiektu.

Renowatorzy zabytków architektury pracujący w pracowniach konserwatorskich czy zakładach rzemieślniczych specjalizują się w różnych dziedzinach. Na przykład pracując w zakładach rzeźbiarsko-kamieniarskich mogą osiągnąć dużą biegłość w pracy w kamieniu, w pracowni kowala artystycznego – w pracy w metalu, a w pracowni snycerskiej w rzeźbieniu w drewnie. Inną specjalizacją jest wykonywanie złocień, czym zajmują się pracownie pozłotników, natomiast tworzeniem lub renowacją witraży – pracownie witrażystów. Można również specjalizować się w pracy z innymi materiałami, np. mosiądzem, miedzią, brązem i m.in. prowadzić renowację postumentów, okuć, klamek. Pracownie ludwisarzy specjalizują się w wykonywaniu dzwonów spiżowych, a renowacją gzymsów i stiuków zajmują się warsztaty sztukatorskie.

Renowator zabytków architektury w swojej pracy używa wielu narzędzi i maszyn, a także wykorzystuje różne substancje chemiczne. Konieczne może być korzystanie z

drabin, rusztowań, podnośników. Nieodzowne może okazać się także zastosowanie silnego sztucznego oświetlenia lub szkielek powiększających.

Renowator zabytków pracuje za pomocą młotków i dłut. Bardzo często używa skalpeli, łopatek, szpachli, często także posługuje się różnego typu maszynami, np. wiertarkami, szlifierkami, piłami. Praca może wymagać używania myjek ciśnieniowych, mikropiaskarek oraz wielu specjalistycznych urządzeń, np. mikroopalarek, czy parownic wykorzystywanych do czyszczenia poprzez działanie parą pod ciśnieniem. Renowator używa także termostatowych tygli do topienia wosków i żywic, urządzeń do dezynfekcji lub impregnacji oraz przyrządów kontrolno – pomiarowych, np. przy badaniu nasiąkliwości. Podczas prac renowacyjnych stosuje się również papier ścierny, ligninę oraz wiele innych materiałów.

W pracach renowacyjnych wykorzystuje się preparaty chemiczne, których użycie służy zabezpieczeniu obiektu przed czynnikami destrukcyjnymi, np. działaniem temperatury, wilgoci, słońca. Stosowanie preparatów chemicznych może mieć także na celu przywrócenie obiektowi walorów estetycznych. Renowator często korzysta z rozpuszczalników oraz innych preparatów do usuwania farb i lakierów, różnych w zależności od tego, co stanowi podłoże, czy jest to, np. metal, drewno, ceramika, szkło, beton. Ubytki uzupełnia się używając różnego rodzaju klejów, żywic epoksydowych i akrylowych, zapraw i tynków.

Środowisko pracy

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

ŚRODOWISKO PRACY

Warunki materialne

Praca renowatora zabytków architektury jest często wykonywana w miejscu, gdzie znajduje się obiekt poddawany renowacji. Może przebiegać wewnątrz budynku bądź na wolnym powietrzu, co wiąże się z przebywaniem w zmiennych warunkach atmosferycznych. Prace renowatorskie mogą również odbywać się w pracowni konserwatorskiej lub rzemieślniczej.

Wykonywanie pracy często wiąże się z podnoszeniem i przenoszeniem materiałów oraz manipulowaniem narzędziami. Zadania mogą wymagać stania, siedzenia lub trwania w niewygodnej pozycji przez dłuższy czas. Konieczne może okazać się także przebywanie w trudnych warunkach atmosferycznych, czy też używanie substancji silnie toksycznych. Poza tym prace renowatorskie prowadzone są często na wysokościach, na śliskich, nierównych, niebezpiecznych powierzchniach (dachy, ściany budynków). W trakcie prowadzenia robót zagrożenie mogą stwarzać przemieszczające się maszyny i urządzenia (windy, dźwigi, podnośniki), spadające przedmioty, ostre wystające elementy budynku, osuwająca się ziemia (np. przy pracy na poziomie fundamentów obiektu). Ponadto osoby pracujące w zawodzie renowatora mogą być narażone na hałas, zapylenie, wibracje maszyn oraz ryzyko kontaktu ze środkami mogącymi wywoływać reakcje uczuleniowe. Do chorób zawodowych zalicza się: przewlekłe nieżyty błon śluzowych nosa i gardła, choroby oskrzeli, choroby skórne, zatrucia spowodowane substancjami chemicznymi oraz choroby narządu ruchu, w tym na podłożu reumatycznym. Istnieje też ryzyko złamań i skręceń kończyn.

Warunki społeczne

Renowator wykonuje zadania samodzielnie, jednak praca może mieć jednocześnie charakter zespołowy. Zdarza się, że czynności są dzielone między większą liczbę osób i nieodzowny jest kontakt z pozostałą częścią zespołu pracowników. Renowator współpracuje wówczas, np. z konserwatorem dzieł sztuki, konserwatorem zabytków, rzemieślnikiem, pozostałymi członkami zespołu renowatorów, jak również może mieć kontakt z architektami, inżynierami budownictwa, którzy są włączani do pracy, jeśli zagrożona jest bryła obiektu poddawanego renowacji.. Jednak w ciągu dnia pracy powierzone zadania mogą być często wykonywane w warunkach izolacji od innych osób.

Warunki organizacyjne

Praca renowatora trwa zazwyczaj osiem godzin dziennie, pięć dni w tygodniu i jest wykonywana w dzień. W zależności od charakteru robót, otrzymanego zlecenia oraz warunków pogodowych, możliwe jest prowadzenie prac w dni świąteczne. Przy pilnych zleceniach lub w sytuacji szczególnie dogodnych warunków atmosferycznych należy liczyć się z pracą w godzinach nadliczbowych. Ograniczenie czasu wykonywania czynności renowacyjnych wynika zazwyczaj z uciążliwości lub szkodliwości warunków pracy, np. narażenia na kontakt z substancjami toksycznymi. Przeszkodę stanowić mogą również niekorzystne warunki aury. Należy podkreślić, że ze względu na charakter wykonywanych zadań, zatrudnienie może być oferowane okresowo, np. w miesiącach letnich, jeśli prace prowadzi się na zewnątrz budynków.

Praca może być wykonywana w miejscu zamieszkania lub poza nim, a także za granicą (krajowe i zagraniczne wyjazdy służbowe). W przypadku wyjazdów służbowych należy brać pod uwagę rozłąkę z bliskimi oraz odmienne warunki socjalno-mieszkaniowe.

Praca renowatora jest ściśle nadzorowana, wykonywana pod kierunkiem przełożonych, np. konserwatora dzieł sztuki, konserwatora zabytków, mistrza-rzemieślnika, kierownika zespołu roboczego czy bardziej doświadczonego renowatora. Praca renowatora może mieć charakter zrutynizowany i polegać na wielokrotnym powtarzaniu podobnych czynności. W trakcie wykonywania pracy jest się odpowiedzialnym za narzędzia, urządzenia, maszyny i materiały, których się używa. W pracy bardzo istotna jest dbałość o przestrzeganie zasad BHP.

Wymagania psychologiczne

WYMAGANIA PSYCHOLOGICZNE

Ważne jest, by osoba chcąca pracować w zawodzie renowatora zabytków architektury posiadała wyobraźnię przestrzenną i uzdolnienia manualne. Przydatne mogą być zainteresowania związane z przedmiotami szkolnymi: plastyką, historią, historią sztuki, zajęciami technicznymi, chemią. Wiedza dotycząca ww. obszarów może ułatwić współpracę z przełożonymi, np. pomóc renowatorowi znaleźć wspólny język z konserwatorem dzieł sztuki lub inżynierem budownictwa. Istotne są również takie cechy, jak dociekliwość oraz umiejętność szybkiego uczenia się.

Prowadzenie prac renowacyjnych może polegać na powtarzaniu tych samych czynności, dlatego istotne jest, aby osoby pracujące w tym zawodzie były cierpliwe oraz umiały skupiać i utrzymywać uwagę przez długi czas. Ponadto przy wykonywaniu

zawodu konieczna jest wytrwałość i dokładność, niewłaściwe lub niedbałe prowadzenie prac może bowiem skutkować bezpowrotnym zniszczeniem dzieła sztuki.

Praca renowatora może wymagać również odporności emocjonalnej na warunki izolacji i co najważniejsze, odporności na nieprzyjemne i zmienne warunki pracy (chłód, upał, trwanie w niewygodnej pozycji). Prace prowadzi się często na wysokościach, na śliskich niebezpiecznych powierzchniach, przy jednoczesnym użyciu narzędzi i maszyn. Zadania mogą zatem wymagać od pracownika odwagi – wykonywania czynności na drabinach, linach, z rusztowań czy podnośników.

Osoba pracująca w tym zawodzie powinna być otwarta na współpracę i gotowa na częste konsultowanie czynności bieżących i efektów swojej pracy z przełożonymi i współpracownikami.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

WYMAGANIA FIZYCZNE I ZDROWOTNE

Prace renowatorskie zalicza się raczej do prac ciężkich. Wydatek energetyczny jest związany także z prowadzeniem prac w trudnych, zróżnicowanych warunkach atmosferycznych. Przy wykonywaniu zawodu ważna jest wysoka ogólna wydolność fizyczna organizmu. Konieczna jest sprawność układów: krążenia, oddechowego, kostno-stawowego, mięśniowego (praca w wymuszonej, niedogodnej pozycji ciała) oraz duża sprawność narządów: wzroku (ostrość widzenia, rozróżnianie barw, widzenie stereoskopowe-widzenie głębi), słuchu, dotyku (czucie dotykowe, koordynacja wzrokowo – ruchowa, zręczność rąk i palców), zmysł równowagi.

Przeciwwskazaniem do wykonywania zawodu jest klaustrofobia, lęk wysokości i lęk przestrzeni, a także zaburzenia równowagi, wady wzroku (niewielkie wady mogą być korygowane szklami), padaczka i alergie.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

WARUNKI PODJĘCIA PRACY W ZAWODZIE

W zawodzie renowatora zabytków architektury nie ma wymogu dotyczącego posiadania formalnego wykształcenia. W zawodzie zatrudniane są nawet osoby posiadające wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne. Jednak szanse na znalezienie pracy są większe, jeśli posiada się wykształcenie zawodowe, średnie lub policealne kierunkowo związane z zawodem, na przykład ukończyło się szkołę rzemiosła artystycznego, szkołę średnią lub policealną na kierunku renowacja zabytków, zasadniczą szkołę zawodową lub szkołę średnią o profilu budowlanym.

Atutem może być także ukończenie specjalistycznych kursów organizowanych przez np. pracownie konserwatorskie lub posiadanie uprawnień do pracy na wysokościach, prawa jazdy, a także znajomość języka obcego.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

MOŻLIWOŚCI AWANSU W HIERARCHII ZAWODOWEJ

O awansie w zawodzie renowatora zabytków może decydować okres czasu

przepracowany w branży oraz bogate doświadczenie, np. udział w pracach prowadzonych na różnych zabytkach architektury. Ze stanowiska renowatora można awansować, np. na kierownika grupy roboczej. Awans w zawodzie może dotyczyć także specjalizacji, tj. nabierania coraz większego doświadczenia w wybranej dziedzinie. Istnieje możliwość ubiegania się o uzyskanie tytułu czeladnika lub mistrza w wybranym obszarze rzemiosła, który jest związany z renowacją zabytków. Teoretyczne i praktyczne egzaminy czeladnicze lub mistrzowskie są organizowane przez izby rzemieślnicze zrzeszone w Związku Rzemiosła Polskiego (patrz punkt 10. Ważniejsze Adresy).

Akty prawne, które regulują uzyskanie ww. tytułów i możliwość prowadzenia praktycznej nauki zawodu to: Ustawa z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz. U. z 2002 r., Nr 112, poz. 979, z późn. zm.), Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 października 2005 r. w sprawie egzaminów na tytuły czeladnika i mistrza w zawodzie, przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych (Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 979 oraz Dz. U. z 2003 r. Nr 137, poz. 1304), Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 października 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. Nr 192, poz. 1874 i 1875).

W zawodzie możliwe jest również uzyskanie awansu na stanowisko konserwatora zabytków lub inżyniera budownictwa, w tym przypadku konieczne jest jednak ukończenie kierunkowych studiów wyższych.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

MOŻLIWOŚCI PODJĘCIA PRACY PRZEZ DOROSŁYCH

W zawodzie renowatora zabytków architektury nie ma ograniczeń, jeśli chodzi o możliwości podjęcia pracy przez osoby dorosłe. Decydującym czynnikiem jest jednak bardzo dobry stan zdrowia i bardzo dobra sprawność fizyczna.

Możliwości zatrudnienia

MOŻLIWOŚCI ZATRUDNIENIA I PŁACE

Zawód renowatora zabytków jest zawodem rzadko występującym. Łatwiej znaleźć pracę w regionach bogatych w zabytki architektury, z uwagi na to, iż tam częściej lokują się firmy związane z branżą. Na przykład w województwach: dolnośląskim, małopolskim, mazowieckim, pomorskim, w miastach takich jak Wrocław, Opole, Kraków, Warszawa, Lublin czy Gdańsk.

Zatrudnienie najłatwiej znaleźć w firmach prywatnych, np. w pracowniach konserwacji zabytków, pracowniach rzemieślniczych, czy firmach budowlanych. Porozumienie o pracę może mieć formę umowy o pracę lub, jak często się zdarza, formę umowy zlecenia lub umowy o dzieło. Renowatorzy zabytków architektury zakładają także własną działalność gospodarczą i świadczą usługi na rzecz innych firm i pracowni, w tym prowadzą własne niezależne pracownie rzemieślnicze.

Zawody pokrewne

ZAWODY POKREWNE

pracownik remontowo-budowlany,

murarz,

rzeźbiarz – kamieniarz,

snycerz,

brązownik,

ludwisarz,

kowal artystyczny,

sztukator,

pozłotnik,

konserwator dzieł sztuki

Polecana literatura

POLECANA LITERATURA

Rymaszewski B.: *Polska ochrona zabytków*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2005

Kozarski P., Molski P.: *Zagospodarowanie i konserwacja zabytków budowli obronnych, Fortyfikacje t. XIV*, Wyd. Towarzystwa Przyjaciół Fortyfikacji, Warszawa 2001

Strzelczyk A., Karbowska-Berent J.: *Drobnoustroje i owady niszczące zabytki oraz ich zwalczanie*, Wyd. UMK, Toruń 2004

Kubalska-Sulkiewicz K., Bielska-Łach M., Manteuffel-Szarota A.(red.): *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, PWN, Warszawa 2007

Sulewska R.: *Dłutem wycięte. Snycerstwo północnych ziem Polski w czasach Zygmunta III Wazy*, Wyd. DiG, Warszawa 2004

Tylewicz A.: *Sztuka pozłotnictwa i inne techniki zdobienia*, Wyd. eMPi2, Poznań 2007

Okoń E. (red.): *Zabytkowe budowle drewniane i stolarka architektoniczna wobec współczesnych zagrożeń*, Wyd. UMK, Toruń 2005

Dettloff P.: *Odbudowa i restauracja zabytków architektury w Polsce w latach 1918-1930 teoria i praktyka*, Wyd. Universitas, Kraków 2006

Badania i ochrona zabytków w Polsce w XX w. – materiały pokonferencyjne o J. Zachwatowiczu, Warszawa 2000